

EDUCATIONE

2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ile 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında Yer Alan Tarih Disipliniyle İlgili Kazanımların Karşılaştırılması

Comparison of the Achievements related to the Discipline of History in the 2005 Social Studies Curriculum and the 2018 Social Studies Curriculum

Yazar Bilgisi/ Author Information

Murat BOZ

 Öğr. Gör, Akdeniz Üniversitesi, Antalya/Türkiye, muratboz@akdeniz.edu.tr

Makale Bilgisi/ Article Info

Makale Türü/ Article Type : Research Article / Araştırma Makalesi

Geliş Tarihi/ Received : 29.08.2021

Kabul Tarihi /Accepted : 24.04.2022

Yayın Tarihi/Published : 29.07.2022

Atıf / Cite

Boz, M. (2022). 2005 Sosyal bilgiler dersi öğretim programı ile 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan tarih disipliniyle ilgili kazanımların karşılaştırılması. *EDUCATIONE*, 1(1), 43-68.

Özet

Bu çalışma, 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarında yer alan kazanımların farklılık ve benzerliğini belirlemek ve öğretim programlarının içerdiği kavramları incelemek amacıyla yapılmıştır. Çalışma nitel bir araştırma olup, doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Verilerin analizinde ise betimsel analize yer verilmiştir. Bulgular ise şu yöndedir; 2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda bulunan öğretim alanlarının her birinde ünitelere yer verilmişken 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda ise ünite anlayışının terk edildiği yerine tematik bir yaklaşım çerçevesinde doğrudan öğrenme alanlarına ve kazanımlara yer verildiği görülmüştür. Çalışmanın ana konusunu oluşturan tarih disiplini ile ilgili kazanımlar incelendiğinde ise farklı sınıflar düzeyinde benzerlikler ve değişikliklere rastlanmıştır. 2005 programında bulunan Atatürkçülük konuları, ilişkilendirmeler ve etkinlikler 2018 programından çıkarılmıştır. Bunun yerine Anadolu ve Mezopotamya uygarlıkları ile ilgili kazanımlara yer verildiği görülmüştür. Benzerlik noktasında ise 2005 programında “Kültürümüzün sözlü ve yazılı öğelerinden yola çıkarak, doğal afetlerin toplum hayatı üzerine etkilerini örneklendirir.” kazanımına yer verilmişken, 2018 programında “Doğal afetlerin toplum hayatı üzerine etkilerini örneklerle açıklar.” şeklinde yer almıştır. Farklı sınıf düzeylerinde tarih disiplini ile ilgili kazanım sayılarında azalma ya da artış gözlemlenmektedir. 2018 programı bazı düzeylerde 2005 programına göre daha fazla kazanım içermekte ancak içerik farklılaşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Sosyal Bilgiler, Tarih Disiplini, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı, Kazanım.*

Abstract

This study was carried out in order to determine the similarities and differences of the acquisitions in the 2005 and 2018 Social Studies Curriculum and to study the concepts it contains. The study is a qualitative research. In this study document review method was used. The findings obtained as a result of the research in the 2005 Social Studies Curriculum, units was included to learning domain but in the 2018 Social Studies Curriculum, units wasn't included. Instead of this units, direct learning domains and acquisitions were included. When the acquisitions were studied related to the discipline of history, similarities and differences were found in different grade levels. Kemalism topics, connections and activities were removed in the 2005 curriculum. It has been observed that acquisitions about Anatolia and Mesopotamia Civilizations are included instead of these topics. At the point of similarities; while it included “he/She exemplifies the effects of natural disasters on society life based on the oral and written elements of our culture.” acquisition, in the 2005 curriculum, it was included in the 2018 curriculum as “he/she explains the effects of natural disasters on society life with examples.” At different grade levels, it can be observed that there is a decrease or increase in the number of acquisitions related to the discipline of history. The 2018 curriculum includes more acquisitions than the 2005 curriculum at some grade levels but the content differs.

Keywords: *Social Studies, Discipline of History, Social Studies Curriculum, Acquisitions.*

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

The concept of social studies generally recall the social facts and social activities that create these facts. All of the social activities related to human life include in social studies concept. This relation of social studies with society provides an interdisciplinary realms consists of history, geography, law and philosophy etc.

Considering that these phenomena are perceived as a whole by people, social studies basically aim to ensure that the child is taught as a whole in basic education. In this way; these disciplines which can take on a structure that is far from being understood when given as separate course, are made more clear and meaningful.

In this study, the relationship between the discipline of history which is one of the main and important disciplines in social studies, and social studies is discussed.

The main aim of this study is to find out the differences between the 2005 Social Studies Curriculum and the 2018 Social Studies Curriculum. At this point, it is necessary to briefly examine the relationship between history discipline and social studies.

History is emerged as a course in different education levels since Republican Period. As of 1962, the discipline of history was included in the Society and Country Studies course at primary school levels and as of 1968, it included in the Social Studies course. In the secondary school level, while it was included in Social Studies courses as of 1973-1974 education year, in 1985-1986 education year it was a separate course. It has been included in Social Studies course again since 1998-1999 education year.

History has more importance than the other disciplines in social studies because it is possible to transfer citizenship education and cultural heritage which are included in Social Studies Curriculum through history subjects and its activities.

In this study, the reason why the the social studies course curriculum created in 2005 and 2018 were preferred is that they are programs based on a learner centered constructivist approach, interdisciplinary relations and a thematic approach. The learning areas included in the content of these curriculum and the acquisitions included in these areas related to the discipline of history are discussed according to their in process.

In the content of this study, firstly; it was mentioned the learning areas at the level of classes and the number of acquisitions they include. After that, the ones related to the discipline of history were determined and the changes between 2005 Social Studies Curriculum and 2018 Social Studies Curriculum were examined.

Method

In this study, qualitative research method was used in according to content. Qualitative research highlights the interaction of the stages in the process with each other, flexibility and relationship. In the stage of creating the content, document review method was used. This method is based on the evaluation of written materials containing data about the planned research. Documents are important because they supply the data without any interview especially in qualitative research.

A literature review was conducted on the mentioned field. In the literature, firstly it was looked up 2005 and 2018 Social Studies that published by Ministry of National Education and Board of Education and studies was examined in this realm.

In the analysis of the data, the data were interpreted and summarized with the framework of pre-arranged themes through descriptive analysis after the documents review.

Findings

While 2005 Social Studies Curriculum has units in every teaching realms, 2018 Social Studies Curriculum has a thematic approach. Similarities and differences are observed at different grade levels when the acquisitions related to the discipline of history which constitute the main content of the study are examined. For example; while 2005 curriculum has Kemalism topics, relation and activities, 2018 curriculum hasn't. Instead of these topics, Anatolia and Mesopotamia Civilations acquisitions are included in the curriculum. Kemalism topics were given as summary in acquisitions.

At the point of similarity, while it included "He/she will be able to exemplify the effects of natural disasters on society life based on the oral and written elements of our culture" acquisition in the 2005 curriculum; it was included in the 2018 curriculum as "He/she will be able to explain the effects of natural disasters on society life with examples." The 2018 curriculum has more acquisition than 2005 curriculum at some levels bu content differs.

Results and Discussion

When the learning areas and achievements included in the 2005 and 2018 Social Studies Curriculum are evaluated in terms of the discipline of history, the most fundamental difference is the thematic understanding instead of the unit understanding. In addition; an increase, decrease and content changes were observed related to the discipline of history at different grade levels.

It has been observed that, most of the aims of the Social Studies Course are related to the discipline of history. It is aimed for the student to distinguish the past, present and future with the learning areas in the Social Studies Curriculum.

When looked at the 2018 curriculum, it is thought that the number of acquisitions and explanations can be increased and activities should be included in order to increase the permanence of learning. The activities are very important to transfer the cultural heritage.

Considering that historical events are very important to have achievements, the lack of activity examples appears as a deficiency. Another absence is that there is no scale to evaluate what students know or not. It will be more useful if the 2018 Social Studies Curriculum is arranged by considering these deficiencies.

GİRİŞ

Sosyal bilgiler denildiğinde akla ilk gelmesi gereken kavramlar toplumsal gerçekler ve bu gerçekleri oluşturan her türlü toplumsal etkinliklerdir. İnsanın yaşamında yer alan tüm toplumsal olgular ve ilişkiler sosyal bilgilerin kapsamı içerisinde yer alabilir. Dolayısıyla sosyal bilgiler tüm sosyal bilimlerin kesiştiği bir alan olarak düşünülebilir (Sönmez, 1999).

Elbette sosyal bilgiler bu çerçevede Tarih, Coğrafya, Hukuk, Felsefe, Antropoloji, Sosyoloji, Eğitim vb. alanlardan oluşan disiplinler arası bir alandır ve çok farklı tanımlamalara yer verilebilir çünkü toplumsal yaşam ile ilgili her türlü olgu sosyal bilgilerin alanına girmektedir. Bahsi geçen bu olgular ise insan tarafından parça parça değil insanlar tarafından bir bütün olarak algılandığı için çocuğun temel eğitiminde de ayrı ayrı dersler olarak değil bir bütün halinde verilmelidir. Bütünü anlamak hem daha kolay hem de çocuğun gelişim ve eğitim düzeyine daha uygun olacaktır (Sönmez, 1999).

Böylece sosyal bilgiler evrensel ve milli değerlere sahip iyi bir vatandaş, programda yer verilen becerileri gerçek hayata yansıtabilen, farklı disiplinlerden elde ettiği bilgiler aracılığıyla gerçek yaşamda kendine sağlıklı bir gelecek inşa edebilen, dinamik ve kompleks bir çalışma alanıdır (Şimşek, 2020).

Sosyal bilgileri kısaca bu şekilde açıkladıktan sonra tarihsel gelişimini ise şu şekilde incelemek mümkündür. İlk kez 1916 yılında “Sosyal Bilgiler” kavramı gündeme gelmiştir. 1926 yılında “Muhasabat-ı Ahlakiye ve Malumat-ı Vataniye” dersleri “Yurt Bilgisi” adı altında toplanmıştır. Daha sonra 1948`de ilkokul programında 1949`da ise ortaokul programında bu dersin adı “Yurttaşlık Bilgisi” olarak değiştirilmiştir. 1960`lı yıllar itibariyle ABD menşei yeni bir sosyal bilgiler akımı başlamış olup bu akımın etkileri 1962`de ülkemize ilkokul program taslağında “Tarih, Coğrafya ve Yurttaşlık Bilgisi” derslerinin birleştirilmesi sonucunda “Toplum ve Ülke İncelemeleri” adı altında bir ders olarak yansımıştır. Bu ders 1968 yılında ilkokul programı ve ilkokullarda “Sosyal Bilgiler” e dönüştürülmüştür (Akyüz, 2009). Böylece Sosyal Bilgiler dersi ilk kez 1968 yılında karşımıza çıkmıştır. 1970-71 Ortaokul Program Taslağı ile deneme maksatlı olarak ortaokul düzeyinde de bu ders verilmiştir. 1975 itibariyle ise tüm ortaokullarda uygulamaya girmiştir. 1985-86 yılından itibaren ise “Sosyal Bilgiler” dersi kaldırılarak yerine “Milli Tarih, Milli Coğrafya, Vatandaşlık Bilgisi” dersleri getirilmiş (MEB, 1985) ancak bu süreç 1997-98 yılına kadar devam etmiştir. Bu yıl itibariyle ise tekrar “Sosyal Bilgiler” adı altından birleştirilmiştir. 2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı`nda benimsenen yapılandırmacı yaklaşım ise

mevcudiyetini hala korumaktadır. 2005 Programı ile 2015 ve 2017 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programları yenilenerek 2018`de yayınlanan ve kullanılmaya devam eden güncel program ortaya konmuştur (Şimşek, 2020).

Buna ek olarak sosyal bilgilerin içerisinde barındırmış olduğu farklı disiplinlerden çalışmanın konusunu oluşturan tarih disiplini ile sosyal bilgiler arasındaki ilişkiyi de kısaca irdelemek gerekir. Tarih, cumhuriyet dönemi itibariyle farklı eğitim düzeylerinde ayrı bir ders olarak verilmiştir. Tarih disiplini, 1962 yılı itibariyle ilkökul seviyesinde toplum ve ülke incelemeleri dersi kapsamında, 1968 yılı itibariyle ise sosyal bilgiler dersi kapsamında yer almıştır. Ortaokul seviyesinde ise 1973-1974 eğitim öğretim yılı itibariyle sosyal bilgiler dersi kapsamında yer almıştır. 1985-1986 eğitim öğretim yılı itibariyle tarih ayrı bir ders olarak verilmeye başlandıysa da 1998-1999 eğitim öğretim yılından itibaren tekrar sosyal bilgiler dersi kapsamına dahil edilmiştir (Turan, 2016). Bu tarihsel sürece ek olarak tarih sosyal bilgilerin içerdiği farklı disiplinler arasında özel ve önemli bir konuma sahiptir. Tarih disiplinini sosyal bilgiler için önemli hale getiren ana unsur ise sosyal bilgiler öğretim programlarında yer alan amaçlarda belirtilmiş olan pek çok unsurun öğrenciye kazandırılmasının ancak tarihi konular aracılığıyla mümkün olmasıdır. Tarih, sosyal bilgiler öğretimi içerisinde yer alan ve yeni nesillere kazandırılması beklenen vatandaşlık eğitimi için tarihsel konuları kullanarak sosyal bilgiler öğretimine zengin materyaller sağlamak yoluyla katkı sunmaktadır. Öğrenciler tarih konuları üzerinde gerçekleştirilecek olan öğrenme öğretme etkinlikleri sayesinde hem kendi coğrafyalarının hem de farklı coğrafyaların tarihlerini öğrenme imkânı bulurken, vatandaşlık eğitiminin önemli bir parçası olan kültürel mirasın aktarılması da gerçekleştirilmiş olur (Öztürk, 2012).

Bu çalışmada özellikle 2005 ve 2018 yıllarında oluşturulmuş olan Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarının tercih edilmesinin sebebi önceki programlardan farklı olarak Avrupa Birliği normlarının göz önünde bulundurulduğu öğreneni merkeze alan yapılandırmacı anlayışa sahip, disiplinler arası ilişkilere ve tematik bir yaklaşıma sahip programlar olmasıdır (Fer, 2005). Araştırmamızda hedeflenen ise 2005 ve 2018 yıllarındaki sosyal bilgiler dersi öğretim programları içerisinde yer alan öğrenme alanları ve bu alanların içerdiği kazanımların tarih disiplini ile ilgili olanları arasındaki farkları değerlendirmek olacaktır. Bu değerlendirmeye geçmeden önce öğrenme programları içerisinde yer verilmiş olan öğrenme alanları ile bu alanlar içerisinde yer alan kazanımları belirtelim (MEB, 2017 ve MEB, 2018).

Öğrenme alanı, birbiri ile ilişkili değer ve kavramların bir bütün halinde öğrenilmesini organize eden yapı olarak ifade edilebilir. Bu çerçevede dersin içeriği ile ilgili beceri, değer, kazanım ve bilgiler içermektedirler (MEB, 2005a). “Birey ve toplum”, “Kültür ve miras”, “İnsanlar, yerler ve çevreler”, “Bilim, teknoloji ve toplum”, “Üretim, dağıtım ve tüketim”, “Etkin vatandaşlık” ve “Küresel bağlantılar” olmak üzere toplam 7 adet öğrenme alanı belirlenmiştir (MEB, 2018). Bu öğrenme alanları içerisinde ise eğitim öğretim faaliyeti sonucunda öğrencinin elde etmesi beklenen beceri, tutum ve değerleri içeren kazanımlara yer verilmiştir (Turan, 2019).

Çalışmanın içerik kısmında ise ilk olarak öğrenme alanları içerisinde sınıflar düzeyinde 2015 ve 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programları içerisinde yer verilen kazanım adetlerine ve bunlardan kaçınının tarih disiplini ile ilgili olduğunu inceledikten sonra içerik anlamındaki farklılıkları değerlendireceğiz.

Araştırmanın Amacı

Çalışmanın temel amacı öncelikle öğreneni merkeze alan ve yapılandırmacı anlayış çerçevesinde oluşturulmuş olan 2005 ve 2018 sosyal bilgiler dersi programlarının öncelikle öğrenme alanları ve kazanımlar açısından değişimlerini keşfetmektir. Buna ek olarak asıl konumuzu ise bu öğrenme alanları ve kazanımlar içerisinde yer alan tarih disiplini ile ilgili kavramlar oluşturmuştur. Bu iki program içerisinde yer alan tarih disiplini içeren öğrenme alanları ve kazanımların nasıl bir değişim ve dönüşüme tabi tutulduğu, bu değişimlerin iyi yönleri, daha iyi olabileceği noktalar ve eksik görülen noktalar için iyileştirme öneriler olacaktır. Böylece 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı içerisinde sosyal bilgilerin öğretiminde önem arz eden tarih disiplininin daha iyi öğretilmesini sağlayabilecek düzenlemeler önermektir.

Alt amaçlar

Çalışmanın alt amaçlarına bakıldığında ise 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programları içerisinde tarih disiplini ile ilgili yer alan öğrenme alanları ve kazanımlardan hareketle,

- Eski programlardan farklı olarak her ikisi de öğreneni merkeze alan yapılandırmacı anlayış çerçevesinde oluşturulmuş olan bu iki programda tarih disiplini ile ilgili nasıl bir dönüşüm yaşanmıştır sorusunun cevabını bulmak.
- Çalışmaya konu 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler dersi Öğretim Programlarının içerdiği öğrenme alanları ve kazanımların ne kadarının tarih disiplini ile ilgili oluşumlara yer verdiği ve içerik bazındaki benzerlik ve farklılıkları ortaya koymaktır.

- Tarih disiplinin sosyal bilgiler içerisindeki en önemli işlevi kültürel mirasın gelecek kuşaklara aktarılması ve öğrenciye dün, bugün ve geleceği ile ilgili kavramları öğretmektir. Bu hedefi gerçekleştirilmesi noktasında tarihsel olayların önemi ve bunların programda kendisine ne kadar yer bulabildiği noktasıdır.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Çalışmanın içeriğine de uygun olacak şekilde nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma, araştırma süreci içerisindeki aşamalar arasındaki etkileşimi, esnekliği ve ilişkiyi ön plan çıkarmaktadır. Bu sebeple klasik araştırma yöntemleriyle araştırılması zor olan konularda sağlamış olduğu esneklik sebebiyle tercih edilir bir yapıya sahiptir. Çünkü ilk etapta ortaya konan desen araştırma sürecinde karşılaşılan durumlara göre yeni bir biçime sokulabilir ve nitel araştırma yöntemi bu esnekliği sağlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Bu çalışmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, planlanan araştırma hakkında veri içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Dokümanlar özellikle nitel araştırmalarda araştırmacının ihtiyacı olan veriye gözlem ve görüşme yapmadan ulaşmasını sağlaması çerçevesinde önem arz eden bilgi kaynaklarıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini günümüze kadar oluşturulmuş olan Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programları içerisindeki öğrenme alanlarının içerdiği tarih disiplini ile ilgili kazanımlar oluşturmakta iken örneklemi ise 2005 ve 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programındaki öğrenme alanları içerisinde yer alan tarih disiplini ile ilgili kazanımlar oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışma için bahsi geçen alan ile ilgili literatür taraması yapılmıştır. Bu çerçevede ise Millî Eğitim Bakanlığı ve Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından yayınlanmış olan 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programları ve bu alanda yapılmış olan çalışmalar incelenmiştir. Bu çerçevede programlar arasında yapılan karşılaştırmalar ve ilgili çalışmaların incelenmesi ile bu araştırma ortaya konmuştur.

Verilerin Analizi

Araştırmada doküman incelemesi kullanılarak 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ile ilgili kaynaklar incelenmiş ve değerlendirilmiştir. Bu çerçevede öğrenme alanları içerisinde yer alan kazanımlardan tarih disiplini ile ilgili olanlar seçilerek 2005 ve 2018 yıllarındaki öğretim programları sınıflar düzeyinde karşılaştırmaya tabi tutulmuştur. Bu karşılaştırma noktasında ise verileri yorumlayabilmek adına betimsel analize başvurulmuştur. Bu yaklaşıma göre veriler önceden belirlenmiş olan temalar çerçevesinde özetlenir ve yorumlanır. Betimsel analizde amaç elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış biçimde okuyucuya yansıtmaktır. Bu çerçevede elde edilen veriler önce sistematik ve açık bir şekilde betimlenir sonrasında açıklama ve yorum katılır, neden-sonuç ilişkileri kurularak birtakım sonuçlar elde edilir (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

BULGULAR

2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programları Öğrenim Alanları ve Kazanımlarının Genel Karşılaştırması

Tablo 1. 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarının 4. Sınıf Düzeyinde Karşılaştırılması

SBDÖP ¹ Sosyal Bilgiler 4. Sınıf						
2005 Yılı SBDÖP				2018 Yılı SBDÖP		
No	Öğrenme Alanı	Üniteler	Kazanım	No	Öğrenme Alanı	Kazanım
1	Birey ve Kimlik	Herkesin Bir Kimliği Var	6	1	Birey ve Toplum	5
2	Kültür ve Miras	Geçmişimi Öğreniyorum	7	2	Kültür ve Miras	4
3	İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Yaşadığımız Yer	7	3	İnsanlar, Yerler ve Çevreler	6
4	Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Üretimden Tüketime	7	4	Bilim, Teknoloji ve Toplum	5
5	Bilim, Teknoloji ve Toplum	İyi ki Var	6	5	Üretim, Dağıtım ve Tüketim	5
6	Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler	Hep Birlikte	5	6	Etkin Vatandaşlık	4
7	Güç, Yönetim ve Toplum	İnsanlar ve Yönetim	4	7	Küresel Bağlantılar	4
8	Küresel Bağlantılar	Uzaktaki Arkadaşlarım	4			
		Toplam	46		Toplam	33

¹ SBDÖP kısaltması Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı için kullanılmıştır.

Tablo 2. 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarının 5. Sınıf Düzeyinde Karşılaştırılması

SBDÖP Sosyal Bilgiler 5. Sınıf						
2005 Yılı SBDÖP				2018 Yılı SBDÖP		
No	Öğrenme Alanı	Üniteler	Kazanım	No	Öğrenme Alanı	Kazanım
1	Birey ve Kimlik	Haklarımı Öğreniyorum	4	1	Birey ve Toplum	4
2	Kültür ve Miras	Adım Adım Türkiye	6	2	Kültür ve Miras	5
3	İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Bölgemizi Tanıyalım	7	3	İnsanlar, Yerler ve Çevreler	5
4	Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Ürettiklerimiz	7	4	Bilim, Teknoloji ve Toplum	5
5	Bilim, Teknoloji ve Toplum	Gerçekleşen Düşler	6	5	Üretim, Dağıtım ve Tüketim	6
6	Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler	Toplum İçin Çalışanlar	5	6	Etkin Vatandaşlık	4
7	Güç, Yönetim ve Toplum	Bir Ülke Bir Bayrak	5	7	Küresel Bağlantılar	4
8	Küresel Bağlantılar	Hepimizin Dünyası	6			
Toplam			46	Toplam		33

2005 ve 2018 SBDÖP 4. ve 5. Sınıf öğretim programları karşılaştırıldığında kazanım sayısının 4. Sınıf için 45`den 33`e, 5. Sınıf için 46`dan 33`e düştüğü ayrıca MEB`in 2018 itibariyle tematik bir yaklaşıma geçtiği ve MEB. ve özel kuruluşlar tarafından basılan ders kitapları incelendiğinde standart bir ünite adı yerine öğrenme alanının kapsamına uygun farklı adlar kullanıldığı görülmüştür. Ayrıca 2005`den farklı olarak 2018 öğretim programında ünite adına da yer verilmemiş sadece öğretim alanları ifade edilmiştir (MEB, 2005a ve MEB, 2018).

Öğrenme alanlarının ise 8`den 7`ye indiği görülmüş olup, 2005`de "Birey ve Kimlik" olan öğrenme alanı "Birey ve Toplum" olarak adının değiştiğini 2005`de yer alan "Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler" ile "Güç, Yönetim ve Toplum" öğrenme alanlarının 2018`de kaldırılarak "Etkin Vatandaşlık" adı altında toplandığı görülmüştür (MEB 2005a ve MEB 2018).

Tablo 3. 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarının 6. Sınıf Düzeyinde Karşılaştırılması

SBDÖP Sosyal Bilgiler 6. Sınıf						
2005 Yılı SBDÖP				2018 Yılı SBDÖP		
No	Öğrenme Alanı	Üniteler	Kazanım	No	Öğrenme Alanı	Kazanım
1	Birey ve Toplum	Sosyal Bilgiler Öğreniyorum	6	1	Birey ve Toplum	5
2	İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Yeryüzünde Yaşam	7	2	Kültür ve Miras	5
3	Kültür ve Miras	İpek Yolunda Türkler	9	3	İnsanlar, Yerler ve Çevreler	4
4	Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Ülkemizin Kaynakları	6	4	Bilim, Teknoloji ve Toplum	4
5	Küresel Bağlantılar	Ülkemiz ve Dünya	5	5	Üretim, Dağıtım ve Tüketim	6
6	Güç, Yönetim ve Toplum	Demokrasinin Serüveni	5	6	Etkin Vatandaşlık	6
7	Bilim, Teknoloji ve Toplum	Elektronik Yüzyıl	5	7	Küresel Bağlantılar	4
Toplam			43	Toplam		34

Tablo 4. 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarının 7. Sınıf Düzeyinde Karşılaştırılması

SBDÖP Sosyal Bilgiler 7. Sınıf						
2005 Yılı SBDÖP				2018 Yılı SBDÖP		
No	Öğrenme Alanı	Üniteler	Kazanım	No	Öğrenme Alanı	Kazanım
1	Birey ve Toplum	İletişim ve İnsan İlişkileri	6	1	Birey ve Toplum	4
2	İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Ülkemizde Nüfus	5	2	Kültür ve Miras	5
3	Kültür ve Miras	Türk Tarihinde Yolculuk	8	3	İnsanlar, Yerler ve Çevreler	4
4	Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Ekonomi ve Sosyal Hayat	6	4	Bilim, Teknoloji ve Toplum	4
5	Küresel Bağlantılar	Zaman İçinde Bilim	5	5	Üretim, Dağıtım ve Tüketim	6
6	Güç, Yönetim ve Toplum	Yaşayan Demokrasi	5	6	Etkin Vatandaşlık	4
7	Bilim, Teknoloji ve Toplum	Ülkeler Arası Köprüler	4	7	Küresel Bağlantılar	4
Toplam			39	Toplam		31

2005 ve 2018 SBDÖP 6. ve 7. Sınıf öğretim programları karşılaştırıldığında kazanım sayısının 6. Sınıf için 43`den 34`e, 7. Sınıf için 39`dan 31`e düştüğü tespit edilmiştir. Buna ek olarak MEB`in 2018 itibariyle geçtiği tematik yaklaşımın bu sınıflar düzeyinde

de devam ettiği ve ünite adları yerine öğretim alanlarının ifade edildiği görülmüştür. Öğrenme alanlarının sayısının ise aynı kaldığı görülmüş olup, 2005`de yer alan “Güç, Yönetim ve Toplum” öğrenme alanının 2018`de “Etkin Vatandaşlık” şeklinde ifade edildiği görülmüştür (MEB, 2005b ve MEB, 2018).

2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarının 4. Sınıf Düzeyindeki Tarih Disiplini Kazanımlarının Karşılaştırılması

Birey ve kimlik öğrenme alanı (2018 SBDÖP`de birey ve toplum)

Bu öğrenme alanının adı 2018 SBDÖP`de “Birey ve Toplum” olarak güncellenmiştir. Tarih disiplini ile ilgili olarak 2005 SBDÖP`de “Yaşamına ilişkin belli başlı olayları kronolojik sıraya koyar.” şeklinde bir kazanıma yer verilmiştir. Bu çerçevede öğrencinin kendi hayatı ile ilgili önemli gördüğü (doğum, okula başlama vb.) durumları tarihsel olarak sıralaması beklenerek kronoloji öğrenmesi hedeflenmiştir. Aynı kazanım 2018 SBDÖP`de de yer almış ve aynı çerçeveye yer verilmiştir (MEB, 2005a ve MEB, 2018).

Kültür ve miras öğrenme alanı

Tarih disiplini ile ilgili birçok kavram barındıran zengin alanlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. 2005 SBDÖP`de yer alan kazanımlar sırasıyla; “Sözlü tarih yöntemi kullanarak ve nesnelere dayanarak aile tarihini oluşturur.”, “Tarihte Türklerin yaygın olarak oynadığı oyunlardan günümüzde de devam edenlere örnek verir.”, “Kültür öğelerinin geçmişten bugüne değişerek taşındığına ilişkin yakın çevresinden kanıtlar gösterir”, “Yaşanmış olaylardan ve görsel materyallerden yola çıkarak, Milli Mücadele sürecinde yakın çevresini ve Türkiye`yi betimler.”, “Milli Mücadele`nin kazanılmasında ve Cumhuriyetin ilanında Atatürk`ün rolünü fark eder.” şeklindedir.

2018 SBDÖP`de ise bu öğrenme alanında bahsi geçen kazanımlardan üçü mevcudiyetini devam ettirmiştir. Bunlar ise; “Sözlü, yazılı, görsel kaynaklar ve nesnelere dayanarak aile tarihi çalışması yapar.”, “Ailesi ve çevresindeki milli kültürü yansıtan öğeleri araştırarak örnekler verir.” ve “Milli Mücadele kahramanlarının hayatlarından hareketle Milli Mücadele`nin önemini kavrar.” şeklindeki kazanımlar olup bu kazanımlarda da birtakım değişimler yaşanmıştır. Bu kazanımlar ile yakın çevresinde yer alan tarihi bir mekan üzerinden sözlü ya da yazılı tarih çalışması yapması, aile büyükleri ile ilgili bir soy ağacı çıkararak ailenin tarihsel gelişimini ortaya koyması ve Milli Mücadele`deki önemli isimleri biyografi şeklindeki etkinlikler ile öğrenmesi hedeflenmiştir (MEB, 2005a ve MEB, 2018).

İnsanlar, yerler ve çevreler öğrenme alanı

Bu alanda tarih disiplini ile ilgili 2005 ya da 2018 SBDÖP`de herhangi bir kazanım yer almamıştır. Bu sebeple herhangi bir inceleme söz konusu değildir.

Üretim, dağıtım ve tüketim öğrenme alanı

Bu alanda tarih disiplini ile ilgili 2005 ya da 2018 SBDÖP`de herhangi bir kazanım yer almamıştır. Bu sebeple herhangi bir inceleme söz konusu değildir.

Bilim, teknoloji ve toplum öğrenme alanı

Bu alanda tarih disiplini ile ilgili 2005 ya da 2018 SBDÖP`de herhangi bir kazanım yer almamıştır. Bu sebeple herhangi bir inceleme söz konusu değildir.

Gruplar, kurumlar ve sosyal örgütler ile güç, yönetim ve toplum öğrenme alanları (2018 SBDÖP`de etkin vatandaşlık)

Bahsi geçen bu öğrenme alanlarından sadece 2005 SBDÖP`de “Güç, Yönetim ve Toplum” öğrenme alanında “Büyük Millet Meclisi`nin açılışı ile ulusal egemenliği ilişkilendirir” kazanımı yer almıştır. Ayrıca bahse konu öğrenme alanları 2018 SBDÖP`de “Etkin Vatandaşlık” öğrenme alanına dönüştürülerek tek bir başlık altında toplanmıştır. Kazanım olarak ise “Milli egemenlik ve bağımsızlık sembollerimizden Bayrağımıza ve İstiklal Marşına değer verir” e yer verilerek belli bir çerçevede değişime uğramıştır (MEB, 2005a ve MEB, 2018).

Küresel bağlantılar öğrenme alanı

Bu alanda tarih disiplini ile ilgili 2005 ya da 2018 SBDÖP`de herhangi bir kazanım yer almamıştır. Bu sebeple herhangi bir inceleme söz konusu değildir.

Genel çerçevede değerlendirmek gerekirse tarih disiplini ile ilgili kazanımlara en fazla “Kültür ve Miras” öğrenme alanı içerisinde yer verilmiş olup 2005 SBDÖP`de tarih disiplini ile ilgili toplamda yedi kazanıma yer verilmişken 2018 SBDÖP`de ise bu sayının altı olduğu görülmüştür ve 2018 programında yer alan kazanımların genel çerçevede belli değişimlere uğradığı gözlenmiştir (MEB, 2005a ve MEB, 2018).

2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarının 5. Sınıf Düzeyindeki Tarih Disiplini Kazanımlarının Karşılaştırılması

Birey ve kimlik öğrenme alanı (2018 SBDÖP`de birey ve toplum)

Bu alanda tarih disiplini ile ilgili 2005 ya da 2018 SBDÖP`de herhangi bir kazanım yer almamıştır. Bu sebeple herhangi bir inceleme söz konusu değildir. 4. Sınıf düzeyinde de olduğu gibi 2018 SBDÖP`de “Birey ve Toplum” olarak adı güncellenmiştir.

Kültür ve miras öğrenme alanı

Bu alanda tarih disiplini ile ilgili olarak 2005 SBDÖP`de iki kazanıma yer verilmiştir. Bu kazanımlar ise, “Kanıt kullanarak Atatürk inkılaplarının öncesi ile sonrasındaki günlük yaşamı karşılaştırır.”, “Atatürk inkılaplarıyla ilkelerini ilişkilendirir.” şeklindedir. 2005 programında durum bu iken 2018 SBDÖP`de bu kazanımlardan uzaklaşarak “Somut kalınlardan yola çıkarak Anadolu ve Mezopotamya uygarlıklarının insanlık tarihine önemli katkılarını fark eder.” ve “Çevresindeki doğal varlıklar ile tarihi mekanları, nesnelere ve eserleri tanıtır.” şeklindeki kazanımlar ile güncellenmiştir. Bu da bize öğretim alanı içerisindeki inkılaplar ile ilgili konunun farklı bir sınıf düzeyine kaydırılarak yerine Anadolu uygarlıkları ve onlarla ilgili mekanlara dair etkinlikler içeren bir yapı oluşturulduğunu göstermektedir. Ayrıca 4. Sınıf kültür ve miras öğrenme alanına göre hem 2005 hem de 2018 programı daha az tarih disiplini ile ilgili kazanım içermiştir (MEB, 2005a ve MEB, 2018).

İnsanlar, yerler ve çevreler öğrenme alanı

2005 SBDÖP`de bu öğrenme alanında tarihle ilgili tek bir kazanıma yer verilmiştir. “Kültürümüzün sözlü ve yazılı öğelerinden yola çıkarak, doğal afetlerin toplum hayatı üzerine etkilerini örneklendirir.” şeklindeki kazanımdan hareketle öğrencinin yazılı ya da sözlü kaynaklardan hareketle geçmiş dönemlerde yaşanmış bir savaş, sel, deprem vb. bir doğal felaket gibi unsuru keşfederek bunun toplum üzerindeki geçmişten günümüze olan yansımalarını öğrenmesi amaç edinilmiştir. 2018 SBDÖP`de ise “Doğal afetlerin toplum hayatı üzerini etkilerini örneklerle açıklar.” yönünde bir kazanıma yer verilmiştir. Bu bağlamda değerlendirildiğinde biraz daha güncelle kayan bir durum ortaya çıkmış olsa da benzer niteliklere sahip bir şekilde mevcudiyetini devam ettirmiştir (MEB, 2005a ve MEB, 2018).

Üretim, dağıtım ve tüketim öğrenme alanı

Bu alanda tarih disiplini ile ilgili 2005 ya da 2018 SBDÖP`de herhangi bir kazanım yer almamıştır. Bu sebeple herhangi bir inceleme söz konusu değildir.

Bilim, teknoloji ve toplum öğrenme alanı

2005 SBDÖP`de Türkiye Cumhuriyet`nin kurucusu ve devletimiz için tarihsel boyutta önem taşıyan Mustafa Kemal Atatürk`ün bilime verdiği önemle ilgili bir kazanıma yer verilmiştir. Bu kazanım, “Kanıtlara dayanarak, Atatürk`ün bilim ve teknolojiye verdiği önemi gösterir.” şeklindedir. 2018 SBDÖP`de ise bu kazanımın yer almadığı görülmüş bunun yerine daha bilimsel etik ve sanal ortama dair kazanımlara yer verilmiştir.

Gruplar, kurumlar ve sosyal örgütler ile güç, yönetim ve toplum öğrenme alanları (2018 SBDÖP`de etkin vatandaşlık)

4. sınıf düzeyinde olduğu gibi 5. sınıf düzeyinde de “Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler” ile “Güç, Yönetim ve Toplum” öğrenme alanları 2018 SBDÖP`de “Etkin Vatandaşlık” öğrenme alanı çatısı altında birleştirilmiş ve dönüştürülmüştür. Tarihle ilgili kazanımlar anlamında ise sadece 2005 programında “Güç, Yönetim ve Toplum” öğrenme alanında iki adet kazanım bulunmaktadır. Bunlar, “Demokratik yönetim birimlerindeki yetki ile ulusal egemenlik arasındaki ilişkiyi açıklar.” ve “Ulusal Egemenlik ve bağımsızlık sembollerine değer verir” kazanımlarıdır. Bahsi geçen ifadelerle ulusal egemenlik kavramının hem tarihsel gelişimi hem de ulusal egemenlik kavramının toplum nezdindeki yönetim birimleri üzerindeki etkisi ve bağımsızlıkla olan ilgisi öğrenciye kazandırılmaya çalışılmıştır. 2018 SBDÖP`de “Etkin Vatandaşlık” öğrenme alanında “Milli egemenlik ve bağımsızlık sembollerimizden Bayrağımıza ve İstiklal Marşına değer verir.” ifadesiyle demokratik yönetim birimleri terk edilerek daha çok bağımsızlık ve milli egemenlik kavramları üzerinde duran, bayrak ve İstiklal Marşı olgusunun dahil edildiği yeni bir kazanım oluşturulmuştur (MEB, 2005a ve MEB, 2018).

Küresel bağlantılar öğrenme alanı

Bu alanda tarih disiplini ile ilgili 2005 ya da 2018 SBDÖP`de herhangi bir kazanım yer almamıştır. Bu sebeple herhangi bir inceleme söz konusu değildir.

Sonuç olarak, 4. ve 5. Sınıf düzeyindeki öğrenme alanları ve bunlar içerisinde yer alan tarih disiplini ile ilgili kavramlar irdelendiğinde 2005 SBDÖP`de 4. sınıf düzeyi için tarih disiplini ile ilgili yedi adet kazanım yer alırken 2018 SBDÖP`de 6 adet kazanıma yer verilmiştir. 5. sınıf düzeyinde ise 2005 programında altı adet kazanım yer alırken 2018 programında dört adet kazanıma yer verilmiştir ancak Atatürk İlke ve İnkıpları ile ilgili kazanımların yerine Anadolu ve Mezopotamya uygarlıkları ile ilgili kazanımlara yer verildiği görülmüştür. Ayrıca öğrenme alanları bazında değerlendirildiğinde 2005 SBDÖP`de 4. ve 5. sınıf düzeylerinde tarihle ilgili en fazla beş kazanıma yer verilmiştir. Bu kazanımlar “Kültür ve Miras” öğrenme alanı içerisinde yer almıştır. 2018 SBDÖP`de ise 4. ve 5. sınıf düzeylerinde en fazla üç kazanıma yer verildiği bunun da “Kültür ve Miras” öğrenme alanı içerisinde yer aldığı tespit edilmiştir (MEB, 2005a ve MEB, 2018).

2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarının 6. Sınıf Düzeyindeki Tarih Disiplini Kazanımlarının Karşılaştırılması

Birey ve toplum öğrenme alanı

Bu alanda 2005 SBDÖP`de tarihle ilgili olarak “Atatürk`ün ülkemizde sosyal bilimlerin geliştirilmesi için yaptığı uygulamalara örnekler verir.” şeklinde bir kazanıma yer verilmiştir. Kazanıma etkinlik olarak ise Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi`nin açılışının sosyal bilimlerin gelişmesine yaptığı katkı verilmiştir. Bu kazanım 2018 SBDÖP`de yer almazken onun yerine “Sosyal, kültürel ve tarihi bağların toplumsal birlikteliğin oluşmasındaki yerini ve rolünü analiz eder.” yönünde bir kazanım yer almıştır. Kısacası kazanım sosyal bilimlerin gelişiminden çok genel çerçevede din, dil, tarih gibi kültürel öğeleri oluşturan unsurlara yönelmiştir. Elbette bu kavramlar da sosyal bilimler içerisinde yer almaktadır ancak gelişiminden çok genelleştirilmeye doğru yöneltilmiştir (MEB, 2005b ve MEB, 2018).

Kültür ve miras öğrenme alanı

İlgili öğrenme alanında 2005 SBDÖP`de “Destan, yazıt ve diğer belgelerden yararlanarak, Orta Asya ilk Türk devletlerinin siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.”, “Orta Asya ilk Türk devletlerinin kültürel özellikleriyle yaşadıkları yerlerin coğrafi özelliklerini ilişkilendirir.”, “Günümüz Türk Silahlı Kuvvetleri`ni ilk Türk devletlerinin ordusu ile ilişkilendirerek, Türk Silahlı Kuvvetleri`nin önemini ve görevlerini kavrar.”, “İpek Yolu`nun toplumlar arası siyasal, kültürel ve ekonomik ilişkilerindeki rolünü fark eder.”, “Görsel ve yazılı materyallerden yararlanarak İslamiyet`in ortaya çıkışı ve yayılışını inceler.”, “Türklerin İslamiyet`i kabulleri ile birlikte siyasi, sosyal ve kültürel alanlarda meydana gelen değişimleri fark eder.”, “Dönemin devlet adamları ve Türk büyüklerinin hayatından yararlanarak ilk Türk-İslam devletlerinin siyasal, sosyal ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.”, “Orta Asya ilk Türk devletleri ve Türk-İslam devletlerinin Türk kültür, sanat ve estetik anlayışına katkılarını gösterir.” yönünde genel çerçevede geçmişte Orta Asya`da kurulmuş olan Türk devletleri ile dönemin ticareti ve sosyal hayatını etkileyen bir olgu olarak İpek Yolu`nun bu yapılar üzerindeki etkisinden bahsetmiştir. Ayrıca Orta Asya`da kurulmuş olan bu devletlerin günümüz Türk Silahlı Kuvvetleri`ne olan etkisi ve İslam medeniyetinin gelişiminde Türklerin katkısına dair kavram ile etkinliklere yer verilmiştir (MEB, 2005b ve MEB, 2018).

2018 SBDÖP`de ise “Orta Asya`da kurulan ilk Türk devletlerinin coğrafi, siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.”, “İslamiyet`in ortaya

çıkışını ve beraberinde getirdiği değişimleri yorumlar.", "Türklerin İslamiyet'i kabulleri ile birlikte siyasi, sosyal ve kültürel alanlarda meydana gelen değişimleri fark eder.", "Türklerin Anadolu'yu yurt edinme sürecini XI. ve XIII. yüzyıllar kapsamında analiz eder.", " Tarihi ticaret yollarının toplumlar arası siyasi, kültürel ve ekonomik ilişkilerdeki rolünü açıklar." yönünde kazanımlar bulunmaktadır. 2005 ve 2018 SBDÖP. bu çerçevede kıyaslandığında 2005`de sekiz olan kazanım sayısı 2018`de beş olarak güncellenmiştir. Ayrıca Orta Asya`da kurulmuş olan Türk devletlerinin coğrafi, sosyal, ekonomik ve kültürel özelliklerine dair kazanımlar, İpek Yolu ile ilgili kazanım ticaret yolları olarak genişletilmiş, İslamiyet ile ilgili kavramlar korunmuştur. 2005`te gördüğümüz Türk Silahlı Kuvvetleri`nin gelişimi ile ilgili özel ifade ise kaldırılmıştır. Türklerin Anadolu'yu yurt edinme süreçleri ile ilgili ise yeni bir kazanım oluşturulmuştur (MEB, 2005b ve MEB 2018).

İnsanlar, yerler ve çevreler öğrenme alanı

2005 SBDÖP`de ilgili öğrenme alanında tarih ile ilgili iki kazanıma yer verilmiştir. Bunlar, "Örnek incelemeler yoluyla tarih öncesindeki ilk yerleşmelerden günümüze, yerleşmeyi etkileyen faktörler hakkında çıkarımlarda bulunur.", "Anadolu ve Mezopotamya`da yaşamış ilk uygarlıkların yerleşme ve ekonomik faaliyetleri ile sosyal yapıları arasındaki etkileşimi fark eder." şeklindedir. Kazanımlara bakıldığında yine kültür ve miras öğrenme alanındaki benzer şekilde sürecin Orta Asya`dan çıkarılarak Anadolu uygarlıklarına ve ilk yerleşmelerin günümüze olan etkileri hususunda yön aldığı görülmektedir. Bu bağlamda etkinliklerde de öğrencilere Hititlere ait film izletilmesi gibi süreçler ile Anadolu medeniyetlerinin özelliklerini kavraması beklenmiştir.

2018 SBDÖP`de ise bu kazanımların yer almadığı daha çok coğrafya disiplinin alanına yönelik kavramlara yer verilmiştir (MEB, 2005b ve MEB, 2018).

Üretim, dağıtım ve tüketim öğrenme alanı

Bu alanda tarih disiplini ile ilgili 2005 ya da 2018 SBDÖP`de herhangi bir kazanım yer almamıştır. Bu sebeple herhangi bir inceleme söz konusu değildir.

Bilim, teknoloji ve toplum öğrenme alanı

2005 SBDÖP `de bu öğrenme alanında "Uygulama ve eserlerinden yola çıkarak Atatürk`ün akılcılığa ve bilime verdiği önemi fark eder." olarak ifade edilen tek bir kazanım yer almaktadır. Tarihsel bir kişi ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kurucusu olarak Mustafa Kemal Atatürk ile ilgili olarak "İstikbal Göklerdedir" başlığı altında bir etkinlik yer almıştır. Bu etkinlik ile havacılık çalışmaları üzerinden

Atatürk'ün bilim ve teknoloji alanındaki görüş ve çalışmalarının öğrenciye kazandırılması hedeflenmiştir. 2018 SBDÖP'de ise bu öğrenme alanında bu kazanım kaldırılarak sosyal bilimlerin toplum hayatı üzerindeki etkisine, bilimsel ve teknolojik gelişmelere dair fikirlere ve yeni bir kavram olarak telif ve patent haklarına yer verilmiştir (MEB, 2005b ve MEB, 2018).

Güç, yönetim ve toplum öğrenme alanları (2018 SBDÖP'de etkin vatandaşlık)

Bu öğrenme alanında 2005 SBDÖP'de tarih disiplini ile ilgili "Değişik dönem ve kültürlerde demokratik yönetim anlayışının tarihsel gelişimini araştırır.", "Tarihsel belgelerden yola çıkarak insan haklarının gelişim sürecini analiz eder.", "Türk tarihinde kadının konumu ile ilgili örnekleri, kadın haklarının gelişimi açısından yorumlar." olmak üzere üç ayrı kazanıma yer verilmiştir. Bu kazanımlara yönelik etkinliklerde de demokrasinin tarihçesi ile ilgili bir tablo hazırlanması, Hammurabi Yasalar ile insan hakları kavramının kıyaslanması ve kadın haklarının kronolojik gelişimine dair tarihsel noktalara yer verilmiştir.

2018 SBDÖP'de ise "Etkin Vatandaşlık" olarak güncellenen bu öğrenme alanında tarihle ilgili kazanımların demokrasi kavramı çerçevesinde toparlandığını ve biraz değiştirildiğini ancak kadın hakları ile ilgili olan kazanımın varlığını devam ettirdiğini görmekteyiz. Bahsi geçen kazanım ise 2018 programında "Türk tarihinden ve güncel örneklerden yola çıkarak toplumsal hayatta kadına verilen değeri fark eder." şeklindedir (MEB, 2005b ve MEB, 2018).

Küresel bağlantılar öğrenme alanı

2005 SBDÖP'de tarih ile ilgili bu öğrenme alanında tek bir kazanım yer almıştır. "Türk Cumhuriyetleri, komşu ve diğer ülkelerle olan kültürel, sosyal, siyasi ve ekonomik ilişkilerimizi Atatürk'ün milli dış politikası açısından değerlendirir." şeklinde ifade edilen bu kazanım ile etkinliklerde Türk Cumhuriyetleri ile tarihsel ve kültürel yakınlığın süreci öğrenciye kazandırılmak istenmiştir. 2018 SBDÖP'de ise kazanım "Ülkemizin Türk Cumhuriyetleri ve komşu devletlerle olan kültürel, sosyal, siyasi ve ekonomik ilişkilerini analiz eder." yönünde güncellenmiştir (MEB, 2005b ve MEB, 2018).

Sonuç olarak 2005 ve 2018 SBDÖP. karşılaştırıldığında öğrenme alanlarının yedi adet olacak şekilde aynı sayıda korunduğu sadece "Güç, Yönetim ve Toplum" öğrenme alanının "Etkin Vatandaşlık" olarak güncellendiğini görmekteyiz. Tarihle ilgili kazanımlarda ise 2005 SBDÖP. 6. sınıf düzeyinde toplamda 16 adet kazanım içermekte iken 2018 SBDÖP'de ise 7 adet kazanıma yer verilmiştir. Hem 2005 hem de 2018

SBDÖP`de tarih disiplini ile ilgili en fazla kazanım “Kültür ve Miras” öğretim alanında yer almıştır. Ayrıca 2005 SBDÖP`de yer alan “Atatürkçülükle İlgili Konular ve Açıklamalar” tablosuna 2018 SBDÖP`de yer verilmeyerek öğrenme alanları içerisinde konuların tematik çerçevede işlenmesi tercih edilmiştir. Bu çerçevede 2005 SBDÖP`ye göre 2018 SBDÖP`de ciddi bir sadeleştirme yapıldığı görülmüştür (MEB, 2005b ve MEB, 2018).

2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarının 7. Sınıf Düzeyindeki Tarih Disiplini Kazanımlarının Karşılaştırılması

Birey ve toplum öğrenme alanı

Bu alanda karşımıza tarihle ilgili olan tek bir kazanım çıkmaktadır. Bu kazanım “Atatürk`ün iletişime verdiği öneme kanıtlar gösterir.” şeklindedir. Bu kazanıma etkinlik örneği olarak da Milli Mücadele sürecinde önem arz eden “Anadolu Ajansı” verilmiştir. Bu şekilde tarih içerisinde bir basın kuruluşu üzerinden iletişimin önemi vurgulanmaya çalışılmıştır. 2018 SBDÖP`de ise medya ve iletişimin önemi üzerinde durulurken tarihsel herhangi bir kazanıma yer verilmemiştir (MEB, 2005b ve MEB, 2018).

Kültür ve miras öğrenme alanı

2005 SBDÖP`de tarihle ilgili beş ayrı kazanıma yer verilmiştir. Sırasıyla, “Türkiye Selçukluları döneminde Türklerin siyasi mücadeleleri ve kültürel faaliyetlerinin Anadolu`nun Türkleşme sürecine katkılarını değerlendirir.”, “Kanıtlara dayanarak Osmanlı Devleti`nin siyasi güç olarak ortaya çıkışını etkileyen faktörleri açıklar.”, “Osmanlı Devleti`nin fetih ve mücadelelerini, Osmanlı`da ticaretin ve denizlerin önemi açısından değerlendirir.”, “Osmanlı toplumunda hoşgörü ve birlikte yaşama fikrinin önemine dayalı kanıtlar gösterir.”, “Osmanlı Devleti`nde ıslahat hareketleri sonucu ortaya çıkan kurumlardan hareketle toplumsal ve ekonomik değişim hakkında çıkarımlarda bulunur.” şeklindedir. Genel çerçevede bakıldığında Türkiye Selçukluları ve sonrasında ortaya çıkan Osmanlı Devleti`nin kültürel yapısı, siyasi oluşumu ve son noktada ıslahatlar dönemiyle birlikte yaşanan dönüşüm temel çerçeveyi oluşturmaktadır. Yine etkinlik örneklerinde de döneme ait İstanbul`un Fethi gibi gelişmelere yer verilmiştir.

2018 SBDÖP`de ise Türkiye Selçukluları kavramı doğrudan ifade edilmek yerine Osmanlı`nın kuruluşu ile başlayan ve yine ıslahatlara kadar olan süreç ve bu süreçte Avrupalı devletlerin etkisi gibi unsurları içeren benzer nitelikteki kazanımlar yer almıştır. 2018 programında yer alan kazanımlar ise “Osmanlı Devleti`nin siyasi güç

olarak ortaya çıkış sürecini ve bu süreci etkileyen faktörleri açıklar.", "Osmanlı Devleti'nin fetih siyasetini örnekler üzerinden analiz eder.", "Avrupa'daki gelişmelerle bağlantılı olarak Osmanlı Devleti'ni değişime zorlayan süreçleri kavrar.", "Osmanlı Devleti'nde ıslahat hareketleri sonucu ortaya çıkan kurumlardan hareketle toplumsal ve ekonomik değişim hakkında çıkarımlarda bulunur." şeklindedir. Genel çerçevede 2005 programında 5 adet kazanım yer alırken 2018 programında biraz toparlanmak suretiyle 4 kazanıma yer verildiği görülmüştür (MEB, 2005b ve MEB, 2018).

İnsanlar, yerler ve çevreler öğrenme alanı

2005 SBDÖP'de bu öğrenme alanında daha çok yerleşim, nüfus ve göç gibi kavramlar yer alırken 2018 SBDÖP'de de aynı durum devam etmiştir. Bu çerçevede tarih disiplini ile ilgili herhangi bir kazanım tespit edilmemiştir.

Üretim, dağıtım ve tüketim öğrenme alanı

2005 SBDÖP'de ilgili öğrenme alanında tarihle bağlantısı olan toplam 5 adet kazanım yer almaktadır. Bunlar, "Üretimde ve yönetimde toprağın önemini tarihten örneklerle açıklar.", "Kaynakların, ürünlerin ve ticaret yollarının devletlerin gelişmesindeki önemine tarihten ve günümüzden örnekler verir.", "Tarihten ve günümüzden örnekler vererek üretim teknolojisindeki gelişmelerin sosyal ve ekonomik hayata etkilerini değerlendirir.", "Vakıfların çalışmalarına ve sosyal yaşamdaki rolüne tarihten ve günümüzden örnekler verir.", "Tarih boyunca Türklerde meslek edindirme ve meslek etiği kazandırmada rol oynayan kurumları tanıtır." olarak yer almıştır. Bahsi geçen bu kazanımlar genel çerçevede irdelendiğinde coğrafi keşifler, sanayi devriminin ortaya çıkışı, vakıf kurumu, lonca teşkilatı vurgusu gibi etkinlik örnekleri ile üretim ve üretimin gelişimi noktası öğrencilere kazandırılmak istenmiştir.

2018 SBDÖP'de ise "Üretimde ve yönetimde toprağın önemini geçmişten günümüze örneklerle açıklar.", "Üretim teknolojisindeki gelişmelerin sosyal ve ekonomik hayata etkilerini değerlendirir.", "Tarih boyunca Türklerde meslek edindirme ve meslek etiği kazandırmada rol oynayan kurumları tanıtır." şeklinde kazanımlar yer almıştır. Bu noktada biraz daha toparlayıcı bir tavır takınılarak toprağın üretim ve yönetim anlamındaki önemi noktası gündeme getirilerek basit bir mantık ile Osmanlı Devleti'ndeki Tımar Sistemi anımsatması olabilirken, lonca teşkilatlanması ve sanayi devriminin yaratmış olduğu toplumsal değişimler de kazanımlar içerisinde yer almıştır (MEB, 2005b ve MEB, 2018).

Bilim, teknoloji ve toplum öğrenme alanı

Bu öğrenme alanında tarihle ilgili 2005 SBDÖP`de toplam beş kazanıma yer verilmiştir. Bunlar, “İlk uygarlıkların bilimsel ve teknolojik gelişmelere katkılarına örnekler verir.”, “İlk yazı örneklerinden yola çıkarak yazının kullanım alanlarını ve bilgi aktarımındaki önemini fark eder.”, “Rönesans ve reformla birlikte Avrupa`da başlayan gelişmelerin günümüz bilimsel birikiminin oluşmasına etkisini tartışır.”, “Tarihsel süreçte düşünceyi ifade etme ve bilim özgürlüklerini bilimsel gelişmelerle ilişkilendirir.” şeklindedir. Kazanımlara bakıldığında ilk uygarlıklar itibariyle yaşanan değişim ve dönüşüm ile yazının bulunuşunun yarattığı gelişmeden söz eder. Ayrıca Avrupa`da yaşanmış olan Rönesans ve Reform hareketlerinin de bilimsel gelişmelere etkisi üzerinde durulmaktadır.

2018 SBDÖP`de ise aynı kavramları içeren kazanımlar yer almakla birlikte daha toparlayıcı bir durum içerisine girilmiştir. 2018 programında yer alan kazanımlar “Bilginin korunması, yaygınlaştırılması ve aktarılmasında değişim ve sürekliliği inceler.”, “XV.-XX. yüzyıllar arasında Avrupa`da yaşanan gelişmelerin günümüz bilimsel birikiminin oluşmasına etkisini analiz eder.” yönünde ifade edilmiştir. 2005`te dört olan kazanım sayısı ikiye inmiş gibi görünse de aslında biraz daha tematik bir yaklaşım ile derleme toplama yoluna gidilmiştir (MEB, 2005b ve MEB, 2018).

Güç, yönetim ve toplum öğrenme alanları (2018 SBDÖP`de etkin vatandaşlık)

2005 SBDÖP`de tarihle ilgili tek kazanıma yer verilmiştir. “Tarihsel süreçte Türk devletlerinde yönetim şekli ve egemenlik anlayışındaki değişim ve sürekliliği fark eder.” Bu kazanım ile ilgili verilen etkinlik örneği ise Kurultay`dan Büyük Millet Meclisi`ne giden süreci irdeleme yönündedir. Böylece Türk Devletlerinin tarihi boyunca yönetsel kademelerin tarihsel gelişiminin öğrencilere kavratılması amaçlanmıştır.

2018 SBDÖP`de ise bu çerçevede iki kazanıma yer verilmiştir. “Demokrasinin ortaya çıkışını, gelişim evrelerini ve günümüzde ifade ettiği anlamları açıklar.”, “Atatürk`ün Türk demokrasisinin gelişimine katkılarını açıklar.” şeklinde kazanımlardır. Bu kazanımları değerlendirdiğimizde TBMM`nin açılması, Cumhuriyet`in ilanı, Mustafa Kemal Atatürk`ün bu noktada yüklendiği rol üzerinden öğrencilere demokrasi kavramının gelişimi ile tarihimizdeki yapılanma sürecinin kazandırılması hedeflenmiştir (MEB, 2005b ve MEB, 2018).

Küresel bağlantılar öğrenme alanı

2005 SBDÖP`de ilgili öğrenme alanı incelendiğinde toplam üç kazanım tespit edilmiştir. Bunlar, “20. Yüzyılın başında Osmanlı Devleti ve Avrupa ülkelerinin siyasi ve ekonomik yapısıyla I. Dünya Savaşı`nın sebep ve sonuçlarını ilişkilendirir.”, “Küresel sorunlarla uluslararası kuruluşların kuruluş amaçlarını ilişkilendirir.”, “Düşünce, sanat ve edebiyat ürünlerinin, doğal varlıkların ve tarihi çevrelerin ortak miras ögesi olarak yaşatılmasında insanlığın sorumluluğunun farkına varır.” olarak belirtilmiştir. Bu kazanımlar ile ilgili verilen etkinliklere bakıldığında ise genel çerçevede Balkan Savaşları, I. Dünya Savaşı, Çanakkale Cephesi gibi tarihsel olaylara yer verildiği görülmektedir. Ayrıca uluslararası kuruluşların küresel sorunlar ile ilgili ortaya koydukları amaçlara dair de etkinlik kavramlarına yer verildiği böylece hem Türkiye`yi etkileyen büyük çaplı tarihsel gelişmelerin hem de Türkiye`yi etkileyebilecek küresel çaptaki olaylara müdahale edebilecek uluslararası kuruluşların içerisinde Türkiye`nin rol ve etkisi öğrencilere kazandırılmaya çalışılmıştır.

2018 SBDÖP`de ise benzer kazanımların üç başlık çerçevesinde toplandığı gözlenmiştir. Bunlar, “Türkiye`nin üyesi olduğu uluslararası kuruluşlara örnekler verir.”, “Türkiye`nin ilişkide olduğu ekonomik bölge ve kuruluşları tanır.”, “Arkadaşlarıyla birlikte küresel sorunların çözümüne yönelik fikir önerileri geliştirir.” şeklindedir. 2018 programının genel çerçevesi değerlendirildiğinde 2005`ten farklı olarak 20. Yüzyıl Osmanlı Devleti ve I. Dünya Savaşı kavramlarının doğrudan verilmediği onun yerine daha çok küresel sorunlara ve uluslararası kuruluşlara yönelmenin söz konusu olduğu gözlenmiştir (MEB, 2005b ve MEB, 2018).

Sonuç olarak 7. sınıf düzeyinde 2005 ve 2018 SBDÖP`de tarih disiplini çerçevesinde 2005 yılında toplamda 19 adet kazanıma yer verilmişken, 2018 programında ise 14 adet kazanıma yer verilmiştir. 2005 ve 2018 SBDÖP. karşılaştırıldığında öğrenme alanlarının yedi adet olacak şekilde aynı sayıda korunduğu sadece “Güç, Yönetim ve Toplum” öğrenme alanının “Etkin Vatandaşlık” olarak güncellendiğini görmekteyiz. 4. ve 5. sınıf düzeylerinde olduğu gibi 6. ve 7. sınıf düzeylerinde de konular daha sade ve toplu şekilde ifade edilmeye çalışılmıştır. Ancak yine de 8. sınıf düzeyinde olan Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi dersine temel oluşturmak adına tarih dersine ait kazanım sayısının hem 6. hem de 7. sınıf düzeyinde önceki seviyelere göre ciddi sayıda fazla olduğu görülmektedir.

2005 programında tarih disiplini ile ilgili 6. sınıf düzeyinde en fazla kazanıma sekiz adet kazanım ile “Kültür ve Miras” öğrenme alanında yer verilmiştir. 2018 SBDÖP`de ise beş adet kazanım ile yine aynı öğrenme alanı ön plana çıkmıştır. 7. sınıf düzeyinde

ise 2005 SBDÖP`de tarihle ilgili öğrenme alanları özelinde en fazla beş kazanıma yer verildiği ve bu kazanımların eşit sayıda olacak şekilde ayrı ayrı “Kültür ve Miras” ile “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanları içerisinde yer aldığı tespit edilmiştir. 2018 SBDÖP`de ise dört adet ile tarihle ilgili en fazla kazanımın yer aldığı öğrenme alanının “Kültür ve Miras” olduğu görülmüştür. Ayrıca 6. sınıf düzeyinde de belirtildiği üzere aynı sebeplerden 2005 SBDÖP`de yer alan “Atatürkçülükle İlgili Konular ve Açıklamalar” tablosuna 7. sınıf düzeyinde 2018 SBDÖP`de yer verilmemiştir (MEB, 2005b ve MEB, 2018).

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ile 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı içerisindeki öğrenme alanlarında yer alan Tarih disiplini ile ilgili kazanımların karşılaştırılması sonucu elde edilen veriler aşağıda değerlendirilmiştir.

Sosyal bilgiler, farklı disiplinlerin zaman ve gereklilik açısından değerlendirildiğinde ayrı bir ders olamayacağı ortamda bu disiplinlerin hepsinin toplumun hizmetine sunulmasını kolaylaştırmak amacıyla ortaya çıkmıştır. Böylece içerisinde barındırdığı tüm bu disiplinler tek bir çatı ve ortak amaç içerisinde yer almıştır (Turan, 2019).

SBDÖP`de bu durum “*Sosyal Bilgiler öğrenme alanlarında; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimler ile insan hakları, yurttaşlık ve demokrasi konuları bütünleştirilmiş olarak ele alınmaktadır. Konular tarih, coğrafya, insan hakları ve vatandaşlık diye ayrı ayrı değil, disiplinler arası yaklaşımla işlenmelidir*” noktasında yer almıştır. (MEB, 2018).

2005 SBDÖP. ile 2018 SBDÖP. arasındaki en temel fark 2005 yılındaki programda ünite kavramı üzerinden bir ilerleme gözlenmekte iken bu durum 2018 yılında terk edilerek bunun yerine daha tematik bir yaklaşım çerçevesinde doğrudan öğrenme alanları ve kazanımlara yer verilmiştir. Ayrıca 2005 SBDÖP`de yer alan Atatürkçülük konuları ve etkinlikler gibi kısımlar 2018 SBDÖP`den çıkarılarak detaycılıktan daha sade bir yapıya bir yönelim söz konusu olmuştur. 4. ve 5. sınıflar düzeyinde 2005 ve 2018 SBDÖP`ler karşılaştırıldığında 2005 yılındaki programda “Birey ve Kimlik”, “Kültür ve Miras”, “İnsanlar, Yerler ve Çevreler”, “Üretim Dağıtım ve Tüketim”, Bilim, Teknoloji ve Toplum”, “Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler”, “Güç, Yönetim ve Toplum”, “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanlarına yer verilmişken 2018 yılına ait programda ise “Birey ve Kimlik” öğrenme alanı “Birey ve Toplum olarak güncellenmiş ayrıca “Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler”, “Güç, Yönetim ve Toplum” öğrenme alanları ise “Etkin Vatandaşlık” öğrenme alanı çatısı altında toplanmıştır. Böylece 2005 programında sekiz adet öğrenme alanı mevcut iken 2018`de

bu sayı yediye düşmüştür. Ayrıca 4. ve 5. Sınıf düzeyindeki öğrenme alanları ve bunlar içerisinde yer alan tarih disiplini ile ilgili kavramlar irdelendiğinde 2005 SBDÖP`de 4. sınıf düzeyi için tarih disiplini ile ilgili yedi adet kazanım yer alırken 2018 SBDÖP`de 6 adet kazanıma yer verilmiştir. 5. sınıf düzeyinde ise 2005 programında altı adet kazanım yer alırken 2018 programında dört adet kazanıma yer verilmiştir. Ayrıca öğrenme alanları bazında değerlendirildiğinde 2005 SBDÖP`de 4. ve 5. sınıf düzeylerinde tarihle ilgili en fazla beş kazanım yer alırken, 2018 SBDÖP`de ise 4. ve 5. sınıf düzeylerinde en fazla üç kazanıma yer verildiği ve bu kazanımların her iki programda da “Kültür ve Miras” öğrenme alanında yer aldığı tespit edilmiştir.

6. ve 7. sınıf düzeylerine gelindiğinde ise 8. sınıf itibariyle Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi dersinin yer alması sebebiyle olacak ki tarih ile ilgili 4. ve 5. sınıf düzeylerine göre daha fazla kazanımın yer aldığı gözlenmiştir. 6. ve 7. sınıf düzeylerinde 2005 ve 2018 SBDÖP. karşılaştırıldığında öğrenme alanlarının yedi adet olacak şekilde aynı sayıda korunduğu sadece “Güç, Yönetim ve Toplum” öğrenme alanının “Etkin Vatandaşlık” olarak güncellendiği görülmekte olup tarihle ilgili kazanımlarda ise 2005 SBDÖP. 6. sınıf düzeyinde toplamda 16 adet kazanım içermekte iken 2018 SBDÖP`de ise 7 adet kazanıma yer verilmiştir. 7. sınıf düzeyinde ise 2005 ve 2018 SBDÖP`de tarih disiplini çerçevesinde 2005 yılında toplamda 19 adet kazanıma yer verilirken, 2018 programında ise 14 adet kazanıma yer verilmiştir.

2005 programında tarih disiplini ile ilgili 6. sınıf düzeyinde en fazla kazanıma sekiz adet kazanım ile “Kültür ve Miras” öğrenme alanında yer verilmiştir. 2018 SBDÖP`de ise beş adet kazanım ile yine aynı öğrenme alanı ön plana çıkmıştır. 7. sınıf düzeyinde ise 2005 SBDÖP`de tarihle ilgili öğrenme alanları özelinde en fazla beş kazanıma yer verildiği ve bu kazanımların eşit sayıda olacak şekilde ayrı ayrı “Kültür ve Miras” ile “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanları içerisinde yer aldığı tespit edilmiştir. 2018 SBDÖP`de ise dört adet ile tarihle ilgili en fazla kazanımın yer aldığı öğrenme alanının “Kültür ve Miras” olduğu görülmüştür.

Ayrıca 6. ve 7. sınıf düzeyinde 2005 SBDÖP`de yer alan “Atatürkçülükle İlgili Konular ve Açıklamalar” tablosuna 2018 SBDÖP`de yer verilmeyerek öğrenme alanları içerisinde konuların tematik çerçevede işlenmesi tercih edilmiştir. Bu çerçevede 2005 SBDÖP`ye göre 2018 SBDÖP`de ciddi bir sadeleştirme yapıldığı görülmüştür (MEB, 2005b ve MEB, 2018).

Genel çerçeveye bakıldığında sosyal bilgiler dersinin amaçlarının çoğunun tarihle ilişkilendirilebildiği görülmektedir. SBDÖP`de tarih disiplini ile ilgili olan tarihsel empati, zaman ve kronolojiyi algılama gibi becerilerin kazandırılmaya çalışıldığı ve

değerlerle ilgili olarak vatanseverlik, bayrağa ve İstiklal Marşı'na saygı gibi noktalarda yine tarih disiplini ile ilgili olgulardır. Öğrencinin SBDÖP'de yer verilen öğrenme alanları ile geçmiş, günümüz ve gelecek ayırımı yapması hedeflenmiştir (Turan, 2016).

2018 yılında yayınlanmış güncel SBDÖP incelendiğinde genel olarak kazanım ve açıklamaların yer aldığı ancak bunları sayısının artabileceği fikri edinilmiştir. Buna ek olarak kazanımlar artırılarak bunların daha kalıcı olmasını sağlayabilecek olan etkinlik örneklerine yer verilmesi gerekmektedir (Öztürk ve Kafadar, 2020). Özellikle incelediğimiz tarih disiplini noktasında tarihsel olayların kültürel miras noktasının kalıcılığını ve aktarımını sağlama noktasındaki etkinliği düşünüldüğünde bu noktada etkinlik örneklerinin kazandığı önem göz ardı edilmemelidir.

2018 SBDÖP'nin değerleri temel hedef edindiği ifade edilmiştir ancak programda değerler bir sıralama içerisinde verilmiş fakat hangi kazanımlarla bağlantılı olduğuna dair bir veriye yer verilmemiştir (Öztürk ve Kafadar, 2020).

Son olarak 2005 ve 2018 SBDÖP'ler arasında tarih disiplini ile ilgili kazanım vb. noktalarda yer alan azalma ya da artma gibi faktörleri bir kenara bıraktığımızda tarihsel olayların bu kazanımların gerçekleştirilmesinde can damarı olacağı düşünüldüğünde etkinlik örnekleri olmayışının bir eksiklik oluşu ve kazanımların kazandırılıp kazandırılmadığı noktasında herhangi bir ölçme ve değerlendirmeye yer verilmeyişi temel eksiklikler arasında düşünülebilir. Bu eksikliklerin giderilmesi için hazırlanmış 2018 SBDÖP'de sosyal bilgiler dersinin içerisinde yer alan ana disiplinlerden olan tarih disiplininin öğrenciye kazandırılmasında mevcut programın bu çerçevede güncellenmesinin verimli olabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akyüz, Y. (2009). *Türk Eğitim Tarihi (M.Ö. 1000-M.S. 2009)*. Pegem Akademi.
- Fer, S. (2005, Aralık, 7-9). *1923 Yılından Günümüze Cumhuriyet Dönemi İlköğretim Programları Üzerine Bir İnceleme* (Sözlü Sunum). Cumhuriyet Dönemi Eğitim Politikaları Sempozyumu, Ankara, Türkiye.
- Millî Eğitim Bakanlığı, (1985). *Tebliğler Dergisi*, 48 (2195).
- Millî Eğitim Bakanlığı, (2005a). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu: 4- 5. Sınıflar*. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Millî Eğitim Bakanlığı, (2005b). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu: 6- 7. Sınıflar*. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Millî Eğitim Bakanlığı, (2017). *Tebliğler Dergisi*, 80 (2718).
- Millî Eğitim Bakanlığı, (2018). *Sosyal Bilgiler Dersi Programı*. mufredat.meb.gov.tr
- Öztürk C. ve Kafadar T. (2020). 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Değerlendirilmesi. *Trakya Eğitim Dergisi*, 10(1), 112-126. <https://doi.org/10.24315/tred.550508>
- Öztürk, C. (Ed.). (2012). *Sosyal Bilgiler Öğretimi: Demokratik Vatandaşlık Eğitimi*. Pegem Akademi Yayınevi.
- Sönmez, V. (1999). *Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Öğretmen Kılavuzu*. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Şimşek, S. (Ed.). (2020). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Anı Yayıncılık.
- Turan, R. ve Yıldırım, T. (Ed.). (2016). *Sosyal Bilgilerin Temelleri*. Anı Yayıncılık.
- Turan, S. (2019). 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Disiplinlerarası Yapısının İncelenmesi. *Sosyal Bilgilerde Yenilikçi Araştırmalar Dergisi*, 2(2), 165-190. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jirss/issue/50816/629426>
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.